

A DEBRECENI EGYETEM MAGYAR SZAKOS HÍRLEVELE

TYMPANON

“Úgy hívogatlak a barbár zsvajban”
(Tóth Árpád: A tympanon istennőjéhez)

2017. november, VIII. évfolyam 3. szám
Megjelenik évente négyszer

DExpo 2017

Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet

Nyílt órák	NOV. 22. SZERDA	NOV. 23. CSÜTÖRTÖK
8-9.30	Fazakas Gergely: A reformáció korának irodalma, III. terem	Áfra János-Vigh Levente: Végességtapasztalat a modern és kortárs költészetben, Fsz. 1/2.
10-11.30	Bódi Katalin: Szuperhősök a 19. századi magyar irodalomban, Fsz. 1/2.	Baranyai Norbert: Dsida Jenő <i>Psalmus Hungaricus</i> , Fsz. 14/1. Bényei Péter: A krimi műfajának kezdetei, Fsz. 1/2.
12-13.30	Bódi Katalin: Mit műveljünk kertjeinkben? Ember és természet viszonya a 18. századi francia irodalomban, Fsz. 14/1.	Áfra János-Vigh Levente: Végességtapasztalat a modern és kortárs költészetben, Fsz. 1/2. Réti Zsófia: Sorozatnézés = sorozatolvasás? - A televíziós sorozatok értelmezéséről, XI. terem Tóth Judit: A pókká változott Arachne (Ovidius <i>Átváltozások</i>), Fsz. 14/1.
14-15.30	Baranyai Norbert: Stílusirányzatok a modernség irodalmában, III. terem	Áfra János-Vigh Levente: Végességtapasztalat a modern és kortárs költészetben, Fsz. 14/1.
16-17.30	Farkas Evelin: A <i>Lúdas Matyi</i> újraolvasási lehetőségei, Fsz. 14/1. Réti Zsófia: Gyermeki nézőpont és diktatúra-tapasztalat Dragomán György <i>A fehér király</i> című regényében, Fsz. 1/2. Tóth Judit: A festészeti képek értelmezésének kérdései, 303.	

Szakos tájékoztatók:

Nov. 22. szerda: 11.30-12.00 és 13.30-14.00 (BA, MA, OMA) Bódi Katalin, 301. terem.

Nov. 23. csütörtök: 11.30-12.00 és 13.30-14.00 (BA, MA, OMA) Fazakas Gergely, 301. terem.

Szeretettel várunk a magyar szakos programokra!

Országos Tudományos Diákköri Konferencia – A nyelvészet sikerei

Bodnár Noémi

Idén Pécsen rendezték az XXXIII. OTDK Humán Tudományi szekcióját. Az OTDK nagyszerű lehetőség arra, hogy a hallgatók bemutassák a kutatásaikat először egy dolgozat, majd egy előadás formájában. A dolgozatot előzetesen két bíráló értékeli és pontozza, ezzel hatvan pont szerezhető, a szóbeli fordulón pedig három zsűritag értékeli az előadásokat. Utóbbin összesen harminc pont kapható, így az írásbeli és szóbeli összpontszáma maximum kilencven pont lehet.

Ebben az évben a Humán Tudományi Szekcióban negyvennégy tagozatban versenyezhettek a hallgatók. A Magyar Nyelvtudományi Tanszékét négyen képviseltük: Ternován Barbara és Kovács Csilla (Tóth Valéria témavezetésével) a Fonológia, nyelvtörténet, finnugrisztika tagozatban; Bodnár

Alexandra (Fehér Krisztina témavezetésével) és én (Mosoni Krisztina témavezetésével) a Szociolingvisztika tagozatban. Mivel az OTDK az egyik legkomolyabb megmérettetés egyetemi hallgatók számára, mindannyian szerettünk volna mindent megtenni a lehető legjobb eredmény érdekében.

Április 18-án közös busszal indultunk Pécsre, majd este részt vehettünk a rendezvény megnyitóján. Az előadásainkra 19-én és 20-án került sor. Sajnos rossz idő volt mindennap, így a városnézés elmaradt, pedig lett volna látnivaló bőven. Az áprilisi havazás miatt többnyire a szálláson tartózkodtunk és az utolsó pillanatig csiszoltuk, gyakoroltuk az előadásunkat.

Annak ellenére, hogy akadtak apróbb gondok a verseny során, úgy gondolom, mindannyiunk nevében kijelenthető, hogy tanulságos élmény és hasznos tapasztalat volt minden szempontból. Amikor Alexandrával megtudtuk, hogy a zsűri elnöke a tagozatunkban Kontra Miklós (gyakorlatilag a magyar szociolingvisztika atyja) lesz, az első pánik után nagyon örültünk, hatalmas lehetőség ilyen kiváló szakember(ek) előtt bemutatni a témánkat. Míg Barbi és Csilla tagozatában a finnugrisztikai témájú előadások voltak többségben, a mi tagozatunkban számos versenyző választotta a kétnyelvűséget, vagy a határon túli magyarok nyelvhasználatának kérdését dolgozatának és előadásának fő témául.

Egy előadás maximum húsz perc hosszú lehetett, és a zsűrinek, illetve a közönségnek ezen felül tíz perc állt rendelkezésre kérdéseik és észrevételeik megfogalmazására. Idén a szociolingvisztika tagozat versenyzői nagyon szerencsések voltak, ugyanis egy nagyszerű zsűri (Kontra Miklós mellett Forintos Éva, a Pannon Egyetem Angol-Amerikai Intézetének docense,

valamint Koltai Kornélia, az ELTE Asszirológiai és Hebraisztikai Tanszékének adjunktusa) értékelték őket. Mindhárom zsűritag rendkívül felkészült volt, így sok hasznos megjegyzést és a további munkánkat segítő kérdéseket kaptunk. A közönség is megannyi remek kérdést tett fel, ezért azt gondolom, szakmai szempontból mindenképpen előnyös tapasztalatokat szereztünk.

Mindannyiunk előadása jól sikerült, Barbi harmadik, én pedig második helyezést szereztem. A többi versenyző is érdekes és értékes kutatásokról számolt be. A szakmai előnyökön túl az OTDK alkalmas új ismeretségek kialakítására is, habár véleményem szerint ez az utóbbi években talán kevésbé hangsúlyos, mint régebben, de talán idén is sikerült olyan kapcsolatokat megalapoznunk, amelyek a jövőben tovább épülhetnek akár

formális, akár informális keretek között. A verseny utolsó napján, 21-én, az ünnepélyes díjkiosztón örömmel értesültünk arról, hogy a Debreceni Egyetem hallgatói – a magyar szakosok az irodalmi szekciókban is, lásd alább – idén nagyon eredményesen szerepeltek a versenyen. Az eredményhirdetés után kimerülten indultunk haza, de úgy gondolom, nem bántuk meg a versenybe fektetett rengeteg munkát, kutatást, hiszen rendkívül pozitív élményekkel gazdagodtunk az ott töltött napok alatt.

A debreceni magyar szakosok sikerei:

Bodnár Noémi (Mosoni Krisztina): 2. helyezés
Szolyka Hajnalka (Dr. Bódi Katalin): 2. helyezés
Ternován Barbara (Dr. Tóth Valéria): 3. helyezés
Kiszely Zsófia (Dr. Takács Miklós): 3. helyezés
Vigh Levente (Balajthy Ágnes): 3. helyezés
Krek Norbert (Dr. Takács Miklós): 3. helyezés

Április végén a Debreceni Egyetem adott otthont az Arany János és kora: a 19. századi Magyarország elnevezésű konferenciának. Mindamellett, hogy sok új információra tehetünk szert, az előadások érdekesek voltak, és a humor sem maradt el. Nemcsak Arany Jánosról, hanem kortársairól és a kor történelméről is érdekes tudásanyagot tártak elénk.

Az esemény első napját Dr. Imre László nyitotta meg, akitől elhangzott, hogy már az első Arany-konferenciát is egyetemünk rendezte meg, ami külön öröndetes. A plenáris előadást Dr. S. Varga Pál tartotta, aki Arany János líráját a kollektív trauma reprezentációjának összefüggésében elemezte. Szó volt a Letésem a lantot, a Kertben, az Évek, ti még jövőre évek és más versekről is.

Ezt követően kezdődtek meg a doktoranduszok és az MA-s hallgatók előadásai, akik Miskolcra, Pécsre és Budapestre érkeztek Debrecenbe. Az előadások párhuzamos szekciókban zajlottak, így a résztvevőknek választaniuk kellett, melyik sorozatot hallgatják meg.

Az I. szekció elnöke Dr. S. Varga Pál volt, és elsőként Balogh Gergő (ELTE) előadását hallhattuk, aki Arany János és a béke kapcsolatáról beszélt. A második előadó Chikány Judit (ELTE) volt, aki a Jókai öröme és a Rózsa és Ibolya népmese szövegkapcsolatait értelmezte. A harmadik előadást Vámosi Violetta (PPKE – BTK) tartotta a bárdköltészettel és a Tengeri-hántás című balladával kapcsolatban. A szekciót egy izgalmas vita zárta. A vitákat minden esetben az elnökök indították el, és az előadók kérdeztek egymástól, valamint meghallgatták az elnökök tanácsait.

A következő szekció-választásom a IV.-re esett, amelynek elnöke Dr. Bodrogi Ferenc Máté volt. Itt volt szó a szerzők

Szabó Bernadett

kiadók mögé bújásáról, írói maszkokról és névjátékokról az Aurora-pör kapcsán. A kintsás című műről is hallhattunk, mely összekapcsolódott az álom narratív és metafizikai funkciójával. A szekció harmadik pulpitusra lépője egyetemünk doktorandusza, Bihary Gábor volt, aki Gozdsu Elek novelláinak sajtómegjelenéseiről, valamint a Vasárnapi Újság című folyóirattal kapcsolatban tartott előadást. Megosztotta velünk gondolatait a nők olvasói szerepének megváltozásáról, és a női nemiséggel kapcsolatos tudománytalan leírások szerepéről a folyóiratokban. Előadása a hozzászólások alapján, és véleményem szerint is nagyon izgalmas témát vetett fel és hosszú beszélgetést eredményezett.

A második napot Dr. Keszeg Anna plenáris előadása nyitotta meg, amely Arany János nagyszalontai és nagykőrösi múzeumi megjelenéseiről szólt.

A Dr. Velkey Ferenc által elnökölt szekciót hallgattam, ahol az első előadó, Schrek Katalin (DE-BTK) Esterházy Pál életéről és londoni követ munkásságáról tartott izgalmas előadást. Ezt követően az ELTE két doktorandusza engedett bepillantást a kutatásukba Beöthy Zsigmond kapcsán, akik nem mellesleg Beöthy drámáinak szövegkiadásán dolgoznak. A harmadik előadást Fazekas Júliától hallhattuk (ELTE - BTK), aki ugyan még csak elsőéves MA-s hallgató, mégis kiforrott kutatási témája van: a divatlapokban megjelenített térhasználati kérdésekről beszélt. Végül Gönczy Monika elnöklésével két pécsi doktorandusz beszámolóját hallgattam meg.

Az előadások lenyűgöztek, és jó volt látni azt az elhivatottságot, amely az előadókból sugárzott. Külön kiemelném, hogy a doktoranduszok nyitottak voltak, szívesen beszélgettek a konferencia résztvevőivel, és összetartó közösségnek láttam őket.

Miről és kiknek szól a nemrégiben megjelent köteted? Milyen alapgondolatok inspirálták a megírását?

A *Személynévi helynévadás az ómagyar korban* című könyvem valójában a testvérkötete a 2016-ban közreadott *Személynévadás és személynévhasználat az ómagyar korban* című munkámnak. A két monográfia tárgyában, közelítésmódjában és a választott korszakot illetően is szorosan összetartozik.

A megírásukat az motiválta, hogy a középkori helynevek problematikája, sokszor rejtélyes világa a pályám kezdetétől fogva meghatározza a tudományos érdeklődésemet. A régi helynevek tanulmányozásával nemcsak a korabeli névrendszerről szerezhethünk ismereteket, hanem ennél jóval tágabban húzható meg az a kör, amelyen belül a helynevek támpontul szolgálnak a kutatás számára. Profitálhat belőlük a nyelvtörténet, illetve más történeti tárgyú tudományterületek is. A magyarság korai történetében számos

olyan kérdés akad, amelyek megválaszolásához az adott korszak helynévi adatai nélkülözhetetlen forrásanyagot jelentenek.

Miért választottad ezt a kutatási területet?

E nyelvi elemek különös jelentősége szolgál magyarázatul arra, hogy miért fordult a figyelmem már egyetemi hallgató koromtól a régi helynévadás problematikája felé: valójában minden monográfus igényű munkám tárgyát ez a nyelvi elemcsoport képezi. A személynévből alakult helynevek kérdése régóta a tudományos érdeklődés középpontjában áll, a nyelvtörténet mellett a történettudomány is figyelmet fordít rá. A régóta az érdeklődés homlokterében álló tudományos kérdések ugyanakkor szinte szükségszerűen cipelnek magukkal mára meghaladott, téves ismereteket, amelyek olykor tévútra vihetik a névtörténet megbízhatóan hitt eredményeire támaszkodó más tudományágak kutatóit is. Ezért úgy gondoltam, hogy a személynévi helynévadás problematikájának újragondolására megérett az idő. Véleményem szerint erről a csoportról akkor szerezhethünk a korábbiaknál megbízhatóbb ismereteket, ha a vizsgálatainkban a személynévi alapszóra és általánosabban a régi magyar személynévadás alapkérdéseire egyaránt figyelmet fordítunk. A személynevek problematikáját hasonlóképpen könyvtárnyi szakirodalom tárgyalja, amelyekből széleskörű ismeretek nyerhetők e névrendszer

kibontakozásáról, funkcionálásáról, strukturális átalakulásáról. A személynevek és a helynevek rendszerkapcsolatai akkor tárhatók fel a legeredményesebben, ha ugyanabban az elméleti keretben, ugyanazzal a szemlélettel közelítünk a személynevek ügyéhez is, mint a helynevekhez. Ettől az ösztönzéstől hajtva írtam meg az ómagyar kori személynévadás és személynévhasználat kérdéseit tárgyaló könyvemet az oklevelek személynévi adatainak forrásértékéről, a személynévadás általános elméleti kérdéseiről, a személynévrendszer kiépülésének mozgatórugóiról, az egyes személynévfajtákról.

Vannak-e ehhez a problémakörhöz kapcsolódóan további terveid?

A magyar névrendszer mélyen az európai kultúrkörbe ágyazva létezik. Ezért is vetődhet fel az a gondolat, hogy a személynevek és a helynevek összefüggéseit tágabb kontextusban, nemzetközi kutatási

program keretében is érdemes lenne fölteni. A Nemzetközi Névtudományi Társaság a 26. kongresszusát idén augusztus végén a Debreceni Egyetemen a Magyar Nyelvtudományi Tanszék szervezésében rendezte meg. A kongresszuson, amelyre 43 országból több mint 250 előadó érkezett, önálló szimpóziumot szenteltünk a személynevek és a helynevek rendszertani kapcsolatainak: e tanácskozás keretében a különböző nyelvterületek kutatói mutatták be az adott nyelvek névrendszereinek sajátosságait. Ezáltal vált láthatóvá, hogy melyek azok a jellemzők, amelyek egyetemesek a nyelvekben, és melyek azok a jegyek, amelyek speciálisan magyar sajátosságoknak mutatkoznak.

Egy korábbi interjúalany egyszer azt nyilatkozta, hogy számára mindig az utoljára kiadott könyve a legkedvesebb. Így vagy ezzel te is?

Minden könyvemet szeretem, mindegyiket más miatt. Az elsőnek nyilván különleges értéke van, hiszen ezzel lép ki a fiatal kutató a tudományos élet porondjára, de ugyanígy erős kapocs fűz ez utóbbi két kötethez is, mert az ezek előzményeként készített akadémiai doktori értekezéssel a tudományos pálya csúcsára érkeztem. Hasonlóképpen fontosnak tartom azokat a munkákat is, amelyek társszerzőkkel készültek, hiszen ezek a csapatmunka, az itteni szakmai közösség miatt meghatározóak számomra.

Enni vagy nem enni... Avagy a gasztronómia és az irodalom kapcsolata

Bátori Zsófia

Hogyan kezdődött el az étkezésről való tudományos gondolkodás? Miért fontos része az étel és az étkezés a kultúrának? Hogyan jelenik meg a magyar irodalomban, ezen belül főleg Móricz Zsigmond művészetében az evés? Ilyen és ehhez hasonló kérdések megvitatására volt lehetőségünk a tavaszi síkfőkúti workshopon, amelyet a Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézete szervezett meg 2017. március 10-11-én.

Az angolul food studies-nak elnevezett tudományág, közkezdvelt kutatási tárgy nemcsak az irodalomban, hanem a történelemben, kultúratudományban, gasztronómiában és sok más szakterületen is. Újdonságának ereje abban is rejlik, hogy eddig csak perifériusan foglalkoztak az étkezéssel, mára viszont fókuszáltan kutatják a témát. Az irodalmi intézet is érdeklődve választotta a gasztronómia, avagy a food studies és az irodalom kapcsolatát a márciusi workshop fő vonaláknak.

Az intézet oktatói, doktoranduszai és hallgatói március 10-én érkeztek meg Síkfőkútra, ahol kezdetnek egy vacsorával egybekötött, a résztvevők által elkészített ételek versenyére került sor, hogy saját bőrünkön (vagy még inkább a hasunkban) is meg tapasztalhassuk a gasztronómia értékeit. Ez jó bevezetése volt az eseményeknek, hiszen az érdeklődésünket is felkeltette a téma iránt.

Gondolatébresztőként megnéztük a The Lunchbox című indiai filmet, amely központjában a főzés, illetve maga az elkészült étel áll. A filmben megjelenő társas kapcsolatok az étel elkészítése és értékelése által képződnek meg, így az nemcsak a téma elindításához, bevezetéséhez, de maga a food studies mint fogalom értelmezéséhez is rendkívül jó alapot biztosított.

A filmet követő megbeszélést vendégünk, Ureczky Eszter, a Debreceni Egyetem Angol-Amerikai Intézetének oktatója vezette, aki a 20. századi filmművészetben és irodalomban is foglalkozik az evés és az étel ábrázolásának kérdéseivel, sok értékes

információt tudhattunk meg tőle a témában. Többek között arról folyt a beszélgetés, hogy az elkészítés és kiszállítás módja hogyan válik szimbolikus jelentésűvé, miként képződnek le a társadalmi különbségek az evés bemutatásával. A beszélgetés már csak azért is sikeres volt, mert mindenkinek tetszett a film, így jól körbe

tudtuk járni azt, akár az evéshez kevésbé köthető szempontokból is: például szóba került a film térbeli strukturálásának jelentéstartalma és a kulturális, vallási különbségek is.

A workshop második napján egy kis kirándulásra indultunk, hiszen sokan közülünk még nem látogatták meg a noszvaji barlanglakásokat. A későbbi program újfent a gasztronómia jegyében folytatódott, hiszen helyi szakácsok készítették el nekünk az ebédet egy kis vendéglőben.

A szakmai program második részében vendégünkkel, Szilágyi Zsófiával, a Szegedi Egyetem professzorával és a 2013-as Móricz Zsigmond című monográfia szerzőjével beszélgetett doktorandusz hallgatónk, Uri Dénes Móricz művészetének gasztronómiai vonatkozásairól. Elkerülhetetlen volt olyan művek említése, mint a Tragédia vagy a Légy jó mindhalálig, szóba került még a Rab oroszán és más művek is. Uri Dénes kérdései találóan vezették a beszélgetést, egyebek mellett felvetődött az evés nyelvi leképződése, motívumának gyakori alkalmazása a 20. századi irodalomban. Szilágyi Zsófia jól körvonalazta Móricz művészetét ezen új

szempontból, és úgy értékelte, hogy az életmű alkalmas lenne egy tanulmány elkészítésére az étkezés motívumának középpontba állításával.

Mindezek után elmondható, hogy nagyon sikeres workshopot tudhatunk magunk mögött, amely új ötleteket adott későbbi kutatásokhoz, valamint az oktatók és a hallgatók közötti kapcsolatot is megerősítette.

Napraforgóolaj

A debreceni DESZKA-Fesztiválon jártunk a Drámaelmélet és előadáselemzés című kurzus csapatával, de nemcsak a színházba járás örömeért, hanem a szakmai tapasztalatszerzés komoly szándékával.

„A napraforgóolaj a napraforgó növény magjából, hideg vagy meleg eljárással nyert növényi zsíradék. Sajtolásának módszerét Bunyan szabadalmaztatta 1716-ban, Angliában.”

Vehetjük úgy, hogy a Pass Andrea által írt és rendezett Napraforgó című FÜGE (Függetlenül Együttel Közhasznú Egyesület) produkció új szintre emeli a „sajtolás” módszerét, generációs problémákat bemutatva. A napraforgó itt egy kislánnyal azonos, a magja pedig a kislány személyiségének magjával.

A színpadon csupán a hétköznapiak kisszerű drámája elevenedik meg. Mi teszi mégis annyira különlegessé? A darab jelenkori problémákat visz színre, amelyekkel bizonyára minden magyar család találkozott már: a gyerek iskoláztatása, hitel- és pénzügyi problémák, különböző etnikumokkal való együttélési nehézségek, a hozzánk legközelebb állók marcangolása, az elhagyatottság, a nemtörődömség, az előítéletek erősen káros hatása, és így tovább.

A darab azért nagyszerű, mert mindezeket a problémákat nem csak egy szemszögből mutatja be. Láthatjuk gyerekszemszögből, felnőttek és kívülállók szemszögeiből. Azt láthatjuk, hogy az összes szereplő két tűz között áll. A mű nagymértékben épít ezekre a megosztottságokra, hogy egy embernek hányféle szerepben kell tetszelegnie környezetétől függően, és hogy ezekkel hogyan igyekszik mindenki tőle telhetően legjobban megbirkózni.

Az anyának (Pető Kata). például tetszelegnie kellett a szerető anya és feleség szerepében, miközben erősödő pszichológiai gondjai miatt egyre nehezebben tudta kézben tartani a dolgokat. Lányának, Jankának, akit Sztarenki Dóra alakított, egyszerre kellett hálás kislánynak és kisdíáknak lennie, de tekintve, hogy csak

tíz éves, senki sem várta el tőle, hogy mindig uralkodni tudjon magán. Ám még így is többször sikerül neki, mint édes-anyjának, ebből vehető észre kiemelkedő intelligenciája, és az, hogy emocionálisan érettebb társainál. Ezzel szemben, amikor az anya bekerül a pszichiátriára, senki sem tudja elég komolyan venni mentális betegségét, azt várják tőle, hogy viselkedjen felnőttként méltóan, és kaparja össze magát. Ezt az elvárást leginkább az apa (Hajduk Károly) részéről éreztem, aki talán már akkor belefáradt ebbe az egészbe, amikor még házasságuk elején jártak.

Míg a többi színészt jellemzően szemből látjuk, az anyát játszó Pető Katát szinte folyamatosan profilból, ezzel is hangsúlyozva az anya labilis karakterét. Az egyik jelenetnél énekelt pár hangot egyedül, a színpad előterében állva, akkor fordult szembe velünk először. A szembefordulás alatt vált teljesen simává és nyugodttá a mozgása, miközben a többi jelenetben zaklatott volt a testjátéka, ezzel neurotikus viselkedése kapott hangsúlyt.

Rengeteg konfliktus elevenedett meg a szemünk előtt, amelyekre nem tudunk választ adni, és a darabtól sem kapunk. A szereplők a játék végére nem találnak megoldást, sőt sejtethető, hogy csak rosszabb vár rájuk. Ezt a befejezés tanévzáró ünnepsége érzékelteti, amikor a gyerekek elbúcsúznak az alsó tagozattól, és Janka anyja is „megváltozik”, ám egyértelmű, hogy teljesen elveszíti a kapcsolatot a valósággal. A darab egészében hordott kék melegítő felső után a fehér ruhája erős hatást kelt, ám jelentése nem a megtisztulása.

Megoldás nincs, valószínűleg nem is lesz, és talán ez nem baj, ettől lesz életszerű, ez érinti meg mélyen a nézőket. A tanévzáró ünnepségnél kérdéses, hogy ez a lezárás katarzis-e vagy sem. Úgy vélem, nem az, bár a vakuban kimerevedő élőképek és az utána következő teljes elsötétülés, valamint az, hogy a kép előtt Janka elkezd sírni, mégis ad egyfajta lezárást.

Rock & Read a költészet napján

Április 11-én másodjára ült össze a JÁROM Kulturális Egyesület és a FISZ szervezésében a Rock & Read fiatal kritikusainak társasága, ez alkalommal a XV. Debreceni Költészeti Fesztivál keretein belül. A beszélgetést Lapis József kritikus moderálta, beszélgetőtársai Bihary Gábor, Farkas Evelin és Vigh Levente voltak.

Az est főszereplője a kortárs világlíra volt, ennek is két jelentős képviselője, Seamus Heaney (1939–2013), a méltán világhírű Nobel-díjas ír költő, valamint a hazánkban kevésbé ismert portugál költő, Al Berto (1948–1997).

A beszélgetés legelején – Lapis József felvetésére – előkerült egy fontos kérdés, miszerint mennyire tekinthetőek a fent említett szerzők kortársaknak, hiszen már néhány éve nincsenek közöttünk. A kortársnak való titulálás oka, hogy mindkét vizsgált kötet (Heaney: Élőlánc, Al Berto: Tűzvészker) magyarul frissen jelent meg.

A fiatal kritikusok által boncolgatott kérdések közül az első a kortárs világlíra helyzetének rövidebb bemutatása volt. Érdekes téma került elő: vajon miért nem egyenrangú a próza és a dráma a lírával kortárs viszonylatban? Miért lehet az, hogy csak nagyon kevés kortárs világirodalmi lírusról tudunk? Bihary Gábor a <http://versumonline.hu/> oldalt javasolta azoknak, akik szeretnék többet tudni a kortárs világirodalmi költészetről.

Természetesen a modern líraelmélet talán legfontosabb kérdésköre – a műfordítás jelentősége – sem kerülhette el

kritikusaink figyelmét. Elvégre például egy Heaney-féle sokrétű tudást igénylő kötet átültetésekor a fordítónak óriási tudásanyaggal kell rendelkeznie.

Ahogy Farkas Evelin fogalmazott: „Mindkét kötet elvárja az olvasótól a tájékozódást”. Heaney esetében nem árt ismerni az észak-ír mesés-mitikus világot, Al Bertót vizsgálva pedig a diktatórikus rendszer ismerete segíthet a szövegértelmezésben.

Vigh Levente több magyar irodalmi párhuzamot hozott az Al Berto-kötettel kapcsolatban. Megemlítette Borbély Szilárd

hitélményét és Krisztus-képét, valamint Oravecz és Petri posztmodernitását.

A beszélgetés vége felé közeledve a moderátor megkérte mindhárom kritikust, hogy olvassanak fel egy-egy verset, amely

számukra a vizsgálódás során valamiért nagyon megtetszett, vagy fontosnak érezték a egész kötet kompozíciójában. Először Bihary Gábor olvasta fel Heaney 110-es járat c. 12 részből álló ciklusának tizenegyedik részét, amely, ahogy fogalmazott, „egy pecázás szcenáriója”. Az alkotás rövidsége ellenére sokrétű, világirodalmi

tudást igénylő, megértéséhez Vergilius Aeneis c. eposzának hatodik énekét is jó ismernünk. Farkas Evelin szintén Heaney-t olvasott, a Hull a szilva című szöveget. Ismételten előkerült a műfordítás jelentősége, hogy egy többnyire semmit nem jelentő (népdalos rigmusra emlékeztető) eredeti címet a magyar nyelv mennyire ötletesen képes visszaadni. Végül Vigh Levente zárta a versolvasást és az egész estét, Al Berto Üzenet c. költeményével. A szövegszervező elvben nagy szerepet játszó képalkotást és a Rimbaud-életrajzzal való szoros kapcsolódást emelte ki.

Alföld Stúdió

A hatvanas évek közepén a Kossuth Lajos Tudományegyetemen tanító Szabolcsi Miklós vendégprofesszor ötletének köszönhetően, valamint Juhász Béla és Fülöp László egyetemi oktatók közbenjárásával létrejött az Alföld Stúdió. A ma már több évtizedes múlttal rendelkező tehetséggondozó műhely több szállal is kötődik az Alföld folyóirathoz. Ez a kötelék azért is áll fenn a mai napig, mert a Stúdiót vezető oktatók mindig a folyóirat szerkesztői is voltak. A több évtizedes tehetséggondozói munkát 1969-ben, a folyóirat által meghirdetett Alföld Stúdió irodalmi pályázattal kezdték meg. A kilencvenes évek második felétől a Stúdió már csak a tanulmány- és kritikairói mentorálás révén kapcsolódik a laphoz.

A munka eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint a hosszú évek folyamán megjelent kilenc antológia. Emellett említést érdemelnek azok a kiváló szépírók, irodalomtörténészek, kritikusok, akik valamikor részt vettek a Stúdió műhelyein, és akik azóta is szerepelnek a kulturális szcéna valamennyi területén, hogy csak néhány nevet említsek a teljesség igénye nélkül: jelenlegi tanáraink közül Áfra János költő, Balajthy Ágnes kritikus és a JAK Füzetek jelenlegi sorozatszerkesztője, korábbi oktatónk, Lapis József kritikus- irodalomtörténész, továbbá Szegő János a Magvető szerkesztője és sokan mások.

A havi rendszerességgel megtartott műhelyalkalmak lehetőséget biztosítanak az irodalom és a kultúra fiatal kutatói számára,

hogy közösen megvitassanak egy-egy kötetet, könyvet vagy akár filmet is. Ezen alkalmak helyszínéül a DE-BTK főépülete szolgál, ahol a debreceni bölcsészhallgatók mellett a pesti és a miskolci egyetemekről érkező talentumok is részt vesznek a műelemzéseken. A műhely jelenlegi vezetői egyben az Alföld folyóirat szerkesztői is: a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék egyik oktatója, Dr. Fodor Péter, valamint Dr. Lapis József irodalomtörténész, akik szerepkörüknek megfelelően ügyelnek az eseményeken lezajló párbeszédék folytonosságára, és hozzászólásaikkal, kérdésfelvetéseikkel irányítják a beszélgetések menetét. A jelenlévők körbeülnek egy asztalt, úgy, hogy senki se kerüljön az asztalfőre, ugyanis ezek az alkalmak a teljesen egyenjogú véleménynyilvánítás jegyében zajlanak. A résztvevők egyike az aktuálisan tárgyalt műről rövid felvezetőt tart, amely az alapvető ismertető jellege mellett vitaindító funkcióval is bír. Ezt követően kezdetét veszi a diskurzus, a vélemények ütköztetése, bárki hozzászólhat az elhangzottakhoz, egyetértését fejezheti ki vagy épp ellenvetéseit vonultathatja fel.

Mindezekből az is kitűnik, hogy egy műhelyalkalom nemcsak az értelmezői kvalitások fejlesztésére alkalmas, hanem a vitakészség pallérozására is. A tárgyalt témakörök mediális sokszínűsége, a nézőpontok variabilitása, a résztvevők sokszor más-más területű érdekeltsége kétségtelenül konstruktív értelmezői munkát eredményez.

A debreceni Nagyerdei Víztorony 2015. június 26-án nyitotta meg kapuit, és a cívisvárosban belül a kultúra egyik legfőbb helyszínévé szeretett volna válni. E szándék folyamatos megvalósulásának ma is tanúi lehetünk. A hely fő varázsa multifunkcionalitásában rejlik, hiszen az épület kávézó, fröccsbár, kilátó, mászófal és galéria egyben. Az utcaszintről nyíló H2O Galéria egy olyan kiállító- és előadóművészeti tér, amely koncerteknek és irodalmi rendezvényeknek is teret ad. E jelentős irodalmi események között szerepel a KULTer.hu kortárs kultúrportál rendezvénysorozata, a KULTerdő.

Évekkel korábban, már 2012-ben elindult a KULTerdő pályafutása a KULTer.hu irodalmi sátrában a Debreceni Campus Fesztiválon, és

habár 2015-ig várni kellett a jelenleg otthont adó helyszínre, már a fesztiválokon is a Víztorony területén kapott helyet a különböző irodalmi programokat nyújtó rendezvény. A KULTerdő első eseményére az újonnan megnyitó Víztoronyban, 2015. szeptember 26-án került sor, amely a 100 ezer költő a változásért című nemzetközi művészeti esemény napja és első megvalósulása is volt egyben. Ezen többnyire a Debrecenhez, valamint az egyetemhez kötődő költők, írók vettek részt és olvastak fel műveikből a közönségnek. Ezt követően a 2015/16-os évben kéthetente kerültek megrendezésre a KULTerdő programjai, amelyeken Magyarország névös folyóiratai, valamint online irodalmi felületei és azok ismertetése kapott nagy hangsúlyt. Többek között a Tiszatáj, a Prae, a Szépirodalmi Figyelő, az Irodalmi Szemle, a Hévíz, a Műút, az Apokrif, illetve a Helikon országos irodalmi folyóiratokat mutatták be a különböző lapok szerkesztői.

A KULTer.hu Debreceni Egyetemhez való kötődése nemcsak abban nyilvánul meg, hogy alapító szerkesztőinek többsége magyar szakos hallgató volt, hanem a programok témáival és azok időpontjaival is igyekszik az egyetemhez alkalmazkodni. Így például az események megszokott időpontja hétköznapi estére ütemeződik, hogy a nem debreceni hallgatók is részt tudjanak venni a programokon, és lehetőleg órákkal se ütközzön. Talán a legerősebb köteléket mégis az jelenti, hogy a Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet lehetővé tette, hogy a rendezvénysorozat alkalmi

egy felvehető kurzus részeként is funkcionáljanak a hallgatók számára. Emellett a tanév rendjéhez is igazodnak a rendezvények,

ugyanis a tavaszi szorgalmi időszakban ér véget az utolsó program, tekintettel a vizsgaidőszakra és persze a nyárra, így az új programok is az azt követő őszi félév kezdetével párhuzamosan indulnak újra. Így kezdődött szeptemberben a 2016-os szorgalmi időszakkal együtt a KULTerdő programsorozatának második évada, ahol még folytatódott a folyóiratok bemutatása, azonban számos izgalmas programot is kínált az érdeklődők számára: zenés felolvasóestek; színdarab bemutatók; kötetbemutatók: többek között Vass Norbert, Szálinger Balázs műveit vitatták meg, valamint Cserna-Szabó András regénye is terítekre került az általa készített finom vacsora mellett. A 2016-os őszi programok talán egyik legemlékezetesebb eseményei közé tartozik Háty János író-költő és Beck Zoltán, a 30Y énekesének közös zenés irodalmi estje, amely alkalommal teljesen megtelt a Víztorony Galériája.

IMPRESSZUM

Kiadja: Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet;

Magyar és Finnugor Nyelvtudományi Intézet

Felelős kiadó: Dr. S. Varga Pál, egyetemi tanár és Dr. Hoffmann István, egyetemi tanár

Felelős szerkesztő: Dr. Fazakas Gergely Tamás

Főszerkesztő és tördelés: Gyuris Adél Kinga

Szerkesztők: Csibrányi Lili, Kovács Réka, Makra Eszter, Maracsinszku Tamara, Nagy Fruzsina,

Németh Anna, Pataki Fanni, Rozsályi Anna, Szemán Krisztina, Ternován Barbara

Sablon: Lovas Anett Csilla, Logó: Nagy Nikolett

További információ, korábbi számok:

<http://irodalom.arts.unideb.hu>; <http://mnytud.arts.unideb.hu>